

(המשך מעמוד 27)

עוד לא יבשה הדיו שבה נכתבו דברים אלה וכבר נודע כי, כחלק ממיתקפת-הנגד שלו, זימן אליו ראש העיר גוראל משלחת מטעם ועד אגודת הצעירים והפסקים, סניף חיפה, ושטח לפנייהם את כל פירטי תוכניתו המפורטת ל"שיקום" האדי החרוס (ראה תצלומים). בין הבאים, אמנים ששי מותיהם מהלכים לפנייהם כיווץ לילך, רעיה טלמור, יוסף יבלונק, זאב ישיכיל, אבנר חדר ורינה מרחב.

היש משהו שעור יתמה על כך שבתום אותה פגישה היסטורית יצאו האמנים משוכנעים כי אתרו האמנותי של גוראל "בשולי הוואדי" החרוס יהווה — כך הודיעו למחרת היום בגילוי-ידעת — "פנינה בלב העיר חיפה".

טוב שאמרו פנינה ולא ביצה על מישקל "ביצי גוראל", כפי שהתבניות המעופפות בכניסה לעיר נקראות כאן בלשון העם.

האתנן: ראשי-העיר הבטיח לאמני-נאמניו כי יבנה להם בית-אמנים על החורבות. וביתר דיוק,

הצילום שהעיר את המדינה: מגיני ואדי סאליב מתארגנים לעליה להדר הכרמל, 1959

"בשוליהן". לכל דבר יש מחירו וביתר דיוק: 1600 מטרים מרובעים, כך הודיעו. אלה אמניו, חיפה, לא, זה באמת לא יכול היה לקרות בתל-אביב.

גרטון קניספל מבקש להעיר, בהקשר זה, כי ועדת-הביקורת של אגודת הצעירים והפסקים, סניף חיפה, התפטרה לפני כחודש ימים לאחר שהוועד המכהן לא קיבל את דרישתה לקיים אסיפה כללית של כל 500 חברי האגודה, אסיפה שהיתה עשויה להדיחם. מאחר שהוועד אינו יכול לפעול בלא ועדת-ביקורת, עלי-פי חוק העמותות, הרי שלמעשה גם אין לו, ככל הנראה, שום סמכות לאשר או שלא לאשר תוכנית שנויה-בחילוקת כגון זו שבה המדובר.

הוא שאמרנו: חששנוטאן לא מתה. גוראלובקה מוכרת ומאוסה לא-פחות ממנה.

צל"ש לעיתון קטן לוחם

דווקא על רקע תנאי-החיים והמציאות של גוראלובקה, על כל הלחצים המופעלים בה, השיטות הירועות והמתועדות ואלה שהן פחות

ירועות ופחות מתועדות, כוללת מילחמתו העיי קבית והאמיצה של מקומון חיפה כלבו. בעריכתו של יוסף בן-טל.

שבועון המראה לכולנו מה ניתן לעשות — ובתנאים קשים, כמעט הייתי אומר "שעל גבולות האלימות". שהרי אין זו גבורה גדולה להיות מוכיה בשער בתל-אביב של צ"י, אדם ליבראלי ונאור וראשי-עיר רבי-פעלים אם גם לא תמיד אמיץ במידה הררושה (מוס'און הארץ של רחבעם (גנר)) זאבי, מוס'און חל-אביב של מארק שאפס (וכ').

שבוע אחר שבוע מרווח כלבו על כל התקלות, העיוותים, המחללים והשערוריות המאפיינים את "טמני הול" של גוראל, ואת גוראלובקה בכללה. כך, בגיליון אחד (11.12.87) מופיע ריווח על המשך הזנחת הקאזינו בכת-גלים, על מישפחה שטמה לחמה נשבר לאחר עשר שנות ניסיון לקבל רישיון מהעירייה, על כך שהעירייה לא נענתה לפנייתו של מבקר-המדינה לפעול כנגד צופר השבת כרחוב גאולה המסריד מדי יום ששי את מנחת השכנים החילוניים, על כך שחבר מועצת-העיר מטעם הליכוד, חיים הראף, אישפו במחלקה לטיפול נמרץ בבית-חולים ימים מיספר לאחר "ריכוז נוקב בין הראף לגוראל" וכן על "חילופי" מהלומות במיפגש תושבים עם גוראל בעירייה, וכולי וכולי.

תאמרו: וזוהי. אבל וזוהי אלה, בהצטרפן זו לזו, מהוות את מסכת חייה היומיומים של עיר. ומרביתן אינה מגיעה לתשומת-ליבה של העיר תונות הארצית.

לפיכך, לכלבו, לעורכו יוסף בן-טל, לכתבו הבכיר רמי רוזן — בירכת חוק ואמץ, ברכה ישנה שלא נס ליחה, מעל דפיו של אח בכור.

אנו מביאים במלואו — על קירבו, כרעיו ופירשו. הדברים — כך נדמה לנו — מרברים בער עצמם:

אמנים בעד וואדי סליב

"פנינה בלב העיר חיפה", כך הגדירו אמש חברי ועד הצעירים והפסקים בחיפה והצפון, את פרויקט שיקום ואדי סליב. זאת, לאחר פגישה עם ראש העיר חיפה אריה גוראל, שיזמו חברי הוועד, ובה הציגו ארכיטקטים של העיריה את תכנית רובע האמנים.

האמנים הביעו קורת רוח מהתכנית ומעצם רעיון השימור והשיחזור של בתי הוואדי, שיתן עתה תנופה חשובה לעתיד האזור וביתו הוותיקים.

בפגישה ביקשו האמנים מראש העיר כי בית האמנים, משכנם, יועבר מבית שאגאל, לבנין שיימצא מתאים לכך בוואדי. הבקשה התקבלה על דעתו של ראש העיר, וכבר השבוע יסייר צוות משותף של ארכיטקטים ממשד מהנדס העיר ואמנים באזור המיועד להיות קרית האמנים ויאתר מבנה מתאים לצרכיהם.

בסיום הפגישה הודיעו חברי ועד הצעירים והפסקים, כי ישקלו בחיוב אויש קרית-האמנים בוואדי.

כמורכן סוכם כי תיבדק האפשרות שאמנים שיחפצו בכך ישפצו בעצמם את הבתים בקרית האמנים וכן סוכם כי יימשך שיתוף הפעולה ההדוק בנושא קרית האמנים גם בעתיד.

במפגש השתתפו מטעם העירייה, ראש העיר אריה גוראל, מהנדס העיר איתמר ינוביץ, יועץ ראש העיר לענייני פיתוח יצחק

מנהיג דויד בן-הרוש בסימטאות ואדי סאליב, 1959

מדר, והארכיטקטית של הפרוייקט הגב' חוה לויין. בין האמנים השתתפו יו"ר האגודה בחיפה והצפון, יורם לילך, סגניתו איה קינר וחברי הוועד — דינה מרחב, רעיה טלמור, עמי בידמן, יבלונק יוסף, דבורה שמוחני, ישכיל זאב ואבנר חדר.

הינואר של שנת ה'40

קריסת תרבות כזאת (כפי שהתחוללה סביב מירקם היחסים בין יהודים לערבים בארץ), הטר פחת על פניו בשיא הפתאומיות, כהופעת טורף נאדו או כסופת-טייפון, לבד מהסתאבות, משא ננות ומקיוויון-חששים פוליטי שהובילו לכך, חוקה עליה שתהיה מבוססת גם על מחדל מודיעיני בתחום המוסר והרוח, וחוקה עליה שיתקיימו בה תנאים מוקדמים של אטימות ועיוורון מהסוג המסוכן ביותר, שכן האתראות היו רבות והכתר בות התנוססו מקיר לקיר בכל השפות הגלויות: חידלון, באורמ ובמעש. אכן, רק מחדל מוסרי חמור, ובדרגה גבוהה, עשוי היה לאפשר קריסה תרואמית ובעוצמה כזאת. כך או כך, עכשיו, לאי חר שנים הרצמברים האחרונים: "רצמבר של הש" טחים" ו"רצמבר של ערביי ישראל", ווג רצמברים אשר הוליד את ינואר-המכתנה: הינואר של שנת הארבעים; עכשיו, לאחר שכולנו נדרשים, בלי יוצא מן הכלל, לשידור-מערכת פנימי, ואולי אף לשוב ולבחון את ערכי-היסוד בחברה הישראלית ואת יסודות הרמוקטיה היהודית, מהמסר עד

הטפחות; ובכן עכשיו, לאחר כל אלה, ייתכן ונצטרך כולנו לרדת מעצי הרמאגוגיה (עם הספר, אור לגויים, חברה שיוויונית, חיי תורה ומצוות, המוח היהודי, מעצמה צבאית וכו'), לפשפש ב"קורותינו ולבחון את תשתית הדברים, כדי לכונן את הדרך אל מציאות-ציונית שפוייה וצודקת התואמת את הנורמות והערכים של סוף המאה הנוכחית. כי ינואר חדש זה יתבע מכולנו — גם מסופרים, משוררים ואנשי-רוח, לא רק מעיי הסלפרינטים והפקטימיליות, וראה את יסדהמלל (כולל דברי אלה) אשר כיסה, בנושא זה, את כל אמצעי-התיקשורת.

לא, מישחקיה-הפגנות, אקדח-פירורים ושאר צעצועי-ההפתחה אין בהם עוד כדי להכריע דבר בעניינים הגורליים לכולנו. מול התרחשויות מסוג זה, יש לאחסן את "פיות הנפש", את "פיוטיות הרוח" ואת הפאסיביות האסתטית על כל גווניה, ולהעמיד תחתם כלים אחרים, מאסיביים, רציניים ורדאסטיים יותר, על מנת שיהיו יעילים ובעלי-השפעה בנתוני הזירה החדשים. כאן רושה מהפכה פנימית לאורך ולרוחב, כאן נדרש שידור מערכת של ממש. כי מה שקרס הפעם, לעיני כל, אינו רק אותו בניין בן חמש קומות בשכונת הרנוף בירושלים, אלא רב-קומות אחר: הלא הוא בניין-הקלפים המוסרי-החברתי שלנו, הניצב במרכז חיינו; הלא הוא המינוח המרגיע "דריקום בשלום" שעזמו גרלנו ולאורו אנו מגדלים עכשיו את ילדינו. ואותה במשאת כבודה, מגושמת ומסורבלת, אשר פגעה בארבעה ערבים בעוה, והציתה אגב כך את הבעירה כולה (אף שמדובר, ללא ספק, בתאונת-דרכים קטלנית), החלה את נסיעתה לפני 40 שנה, והיא מוסיפה לנוע בכבישי-הארץ ללא רגישות וכלא התחשבות כגורל הולכי-הרגל.

הטיפול במצב יחייב מעתה הצטיידות בכגרי אמודאי וירידה אל המצולות, יחייב בחינה מחדש של הבסיס המוסרי המהווה תשתית לכל מערכת-החוקים בארץ. שכן, נגיף אי-הצדק, נגיף העוול ונגיף הגזענות, נגיפים ארסיים אשר קנו להם מקום של קבע בתודעה הישראלית, כבר אינם מוזיקים ואינם מציקים לאיש. אדרבה, דומה כי הללו אף הפכו להיות אופנתיים, וחוקה על קר-נפית-רבות שכמונו, שנאתר איש איש "דרך בורמה" משלו אל האיוון הנפשי, על מנת שנרע כיצד לחיות עם החטוורת הפלסטינית התופחת והולכת על גב כל אחד מאיתנו, ועל מנת שנרע ולהגדיר מצב מעוות זה כ"חיים מהוגנים" ולתור בעולם כ"אזרחים מכובדים".

אומנם, בתוך המכול של המלל באמצעי-התיקשורת, לא נשמע הפעם קולו של הנביא רואה השחרות, ישעיהו ליבוביץ, אך קריאתו המ קיוה דם ומסמרת שיער אצל כל "שפוי" ישראל כי 20 השנה האחרונות, עורה מהדרות כרחבי הארץ: מעיר לעיר, מרחוב לרחוב ומבית לבית, ללא הועיל וללא השפעה, אף שבנאותיו השחר רות לא שתתנו כהוא"ה, ואף שהן מתגשמות, אחת לאחת, לנגד עינינו. כי גם בימים אלה, כאשר כולנו מגנים את הסנטימטרים במיפסל הכינרת, מיתוספסים אל מיפסל-האוכלוסין הישראלי ור רות חדשים של מסיימי כיתות י"ב (יהודים ור רבים כאחד) כדי לממש את היותם אורחי המדינה: ליהנות מוכויות ולעמוד בחוכות, מבלי שאיש יטרע לצעירים באמצעי-התמודדות, בהסכרים וכי מידע מדויק בנושא המדובר.

לפיכך, הצטרפותם אל מתנה קיצונית זה או אחר היא בדרך-כלל הצטרפות מיקרית המוכרעת בקי לות-ראש ומתוך שיקול-ידעת שיטתי ולוקה בחסר. זאת ועוד: הציבור הישראלי הבא, זה של עוד עשרים-שלושים שנה (על כל נימקלי החללשת שבו ועל כל נושאי-התפקידים הבכירים שבו) כבר מכלסל עכשיו את גני-הילדים או לומד בבתי הספר היסודיים — היש משהו המכביה להם את טיבו של אותו אופיום הקרוי "דריקום בשלום"? האם קיים מישור משלתי החושב על כך בר צינות ונערך לקראת אפשרות מילחמה לא-צב-אית בארץ הזאת (מה שמכונה במיסדרונות השילטון בשם "הבעיה הדמוגראפית")?

יש להתיר על כך ויש לשוב ולומר דברים אלה גם בינואר הנוכחי: הינואר של שנת ה'40, הגם שמדובר בראשית שנת האפוריה: טרקלינים, תיאטרונים ובאלונים פורחים.

שמעון צמרת ■

ארכיון העולם הזה

ארכיון העולם הזה